

RAPORT DE DEPLASARE

privind participarea la întâlnirea de lucru și vizitarea bisericilor pentru situl "Biserici de lemn din Maramureș" înscris pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO

În perioada 30.06.- 03.07. 2014, am participat la Baia Mare la o întâlnire de lucru împreună cu alți membri ai Comitetelor de Organizare UNESCO (COU) desemnați în vederea completării și înaintării la termen a Chestionarului privind raportarea periodică pentru situl "Biserici de lemn din Maramureș" înscris în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO, în calitate de membru și de coordonator științific al COU și de responsabil din partea I.N.P. cu monitorizarea sitului mai sus amintit.

Activitățile s-au desfășurat la Consiliul Județean Maramureș și la Direcția Județeană de Cultură Maramureș împreună cu persoane desemnate de către instituțiile mai sus amintite pentru culegerea de date în vederea completării Chestionarului. Au participat din partea CJ Maramureș ing. Ioan Mojolic și ing. Codruța Radu iar din partea DJC Maramureș consilier principal ing. Gabriela Maria Lipoveanu. În timpul deplasării au avut loc discuții cu preoții parohi și primarii comunelor respective.

Au fost efectuate vizite în teren pentru constatarea la fața locului a stării actuale de conservare la următoarele biserici:

- Biserica Sf. Arhangheli com. Sisești, satul Șurdești.
- Biserica Sf. Arhangheli com. Sisești, satul Plopiș.
- Biserica Sf. Arhangheli oraș Tg. Lăpuș, satul Rogoz.
- Biserica Sf. Paraschiva com. Desești, satul Desești.
- Biserica Sf. Nicolae com. Budești, satul Budești.

Evidența monumentelor

Fisele analitice ale celor opt biserici precum și obligațiile beneficiarilor de folosință au fost întocmite de către DJCCPCN Maramures între anii 2006 – 2008, această documentație fiind atașată la Dosarul Monumentelor Istorice înscrise în Lista Patrimoniului Mondial păstrat la DJCCPCN Maramureș.

Justificarea înscrierii

Comitetul a decis să înscrie acest sit pe Lista Patrimoniului Mondial pe baza criteriului IV – Bisericile din lemn din Maramureș sunt exemple excepționale ale unei arhitecturi religioase și vernaculare din lemn, fruct al interacțiunilor între tradiții religioase ortodoxe și influențe gotice, într-o interpretare particulară a tradițiilor arhitecturale ale lemnului care lasă să apară o mare maturitate artistică și imense competențe artisanale.

Valorile ansamblului inclusiv autenticitatea, integritatea ca și semnificațiile lui au rămas neschimbate în timpul parcurs.

Zonele de protecție

Prin programul „Retrospective Inventory„, desfășurat de către INMI în perioada 2006 – 2008, au fost delimitate zonele de protecție ale celor opt biserici de lemn din Maramures aflate pe Lista Patrimoniului Mondial.

Pentru biserici, au fost întocmite PUZ-uri restranse, în cadrul proiectului „Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord” întocmit de Direcția de Dezvoltare Regională din cadrul Consiliului Județean Maramures.

Managementul monumentelor

Bisericile din lemn din Maramures înscrise în LPM sunt folosite în cult ca biserici de parohie – Budești, Desești, Plopiș, Surdești – sau ca paraclise ale bisericilor de parohie – Bârsana, Ieud, Poienile Izei, Rogoz. Modul de folosire al bisericilor nu a fost modificat de la înscrierea lor în LPM.

Prin Hotărâre a CJ Maramureș nr. 49/06.03.2013 au fost numite Comitete de Organizare UNESCO pentru bisericile din Bârsana, Ieud, Rogoz și Desești. La discuțiile avute la sediul Consiliului Județean Maramures a fost solicitată factorilor de decizie urgentarea constituirii comitetelor de organizare UNESCO și pentru celelalte patru biserici.

Educație, informare

Încă din anii 2007 – 2008 au fost realizate și montate panouri standardizate cu informații în limbile română, engleză și franceză la bisericile din lemn din județul Maramures, aflate pe Lista Patrimoniului Mondial.

Toate cele opt biserici din lemn aflate pe lista LPM sunt semnalizate rutier în mod corespunzător cu panouri conform legislației în vigoare, iar localitățile sunt semnalizate cu panouri aflate la intrare și ieșire din localitate.

S-au editat pliante și postere care vor fi aferente tuturor monumentelor istorice cuprinse în proiectul „Circuitul Bisericilor de lemn din Transilvania de Nord”, inclusiv cele din Lista Patrimoniului Mondial.

Monumentele au fost promovate prin mijloace mediat scrise și televizate.

Factori care afectează starea de conservare a monumentelor

Având în vedere că bisericile sunt construite în întregime din lemn ca și faptul că unele dintre ele sunt relativ izolate în cadrul localităților, având amplasamente mai greu accesibile, primul din factorii ce pot avea efecte extrem de grave asupra acestor biserici ar fi producerea unui incendiu.

Principalele surse ale acestuia ar fi:

- **Focul deschis** provenind de la lumânările aprinse în biserică, dar și de la cele din cimitir sau de la aprinderea gunoierului din preajmă.
- **Instalațiile electrice interioare** de la instalațiile de încălzire sau de iluminat improvizate constatate la majoritatea bisericilor monitorizate; amplasarea tablourilor electrice (în majoritate foarte vechi) sau a diferitelor corpuri de iluminat (aplice) este de cele mai multe ori făcută la întâmplare afectând pictura foarte valoroasă dar și siguranța întregului edificiu; montarea diferitelor cabluri și fire electrice aparent, la întâmplare afectează grav pictura interioară ca și aspectul general al interiorului bisericii.
- **Trăznetele** – deși bisericile sunt prevăzute cu paratrăznete, în cele mai multe dintre cazuri (la toate mai puțin la biserică din Poienile Izei) instalațiile sunt vechi și deteriorate ele nemaifăcând față în caz de trăznet.
- Bisericile, cu excepția celeia din Rogoz, nu au sisteme de semnalizare ale incendiilor, nu sunt prevăzute cu hidranți și nu au pază.

Majoritatea acestor aspecte au fost semnalate și în raportul de monitorizare anterior, dar din păcate nu se remarcă îmbunătățiri substanțiale ale situației.

Pentru remedierea lipsurilor semnalate în sensul angajamentelor luate de România cu prilejul înscrierii în Lista Patrimoniului Mondial a acestor monumente sunt necesare următoarele măsuri:

- amenajarea de locuri speciale pentru aprinderea lumânărilor (lumânărare) în afara bisericii – eventual executate după niste proiecte tip - și amplasate în locuri avizate de către DJCCPCN Maramures și IGSU. La fiecare biserică trebuie numit un responsabil din cadrul Comitetului Parohial care să supravegheze cimitirele la sărbători. Punctele PSI de cele mai multe ori învechite și deteriorate trebuie reamenajate și dotate corespunzător.
- este imperios necesară verificarea, redimensionarea și înlocuirea instalațiilor electrice interioare care pun în pericol siguranța bisericilor din lemn și aduc grave prejudicii picturii foarte valoroase a acestora și aspectului general al interiorului. Trebuie urgent verificate, reparate sau înlocuite instalațiile de paratrăznet.

Instalatiile de paratrăznet trebuie verificate anual. Trebuie instalati senzori de fum (care există numai la biserica din Rogoz) și semnalizare în caz de incendiu.

- Planurile Urbanistice Zonale care vor fi întocmite vor trebui să prevadă instalarea de hidranti și amenajarea drumurilor de acces.
- În viitor trebuie asigurată paza bisericilor care dețin, în cele mai multe dintre cazuri pictură interioară, icoane și obiecte de mobilier de mare valoare.

arh. Corneliu CONSTANTIN